

Enhed:
Socialtilsyn og
National Koordination

Sagsbehandler:
Anne Lund
Frydensberg

Sagsnr.:
2022 - 3153

Dato:
30. november 2022

Styrket læringsmiljø for anbragte børn og unge – tilsynsfaglige fokuspunkter til bedømmelse af indikator 1.e. og 1.c.

Fra d. 1. februar 2023 skal socialtilsynet vurdere læringsmiljøet i plejefamilier og på børn- og unge tilbud. Vurderingen foretages med afsæt i en ny indikator i socialtilsynets kvalitetsmodel under temaet *Uddannelse og beskæftigelse*.

Baggrunden for den nye indikator i kvalitetsmodellen er, at et godt læringsmiljø hvor barnet bor, er et afgørende element i forhold til at styrke anbragte børn og unges læring. Derfor skal alle plejefamilier, døgninstitutioner og opholdssteder understøtte anbragte børns læring, og det skal indgå i socialtilsynets kvalitetsvurdering af anbringelsesstederne.

Tilsynsfaglige fokuspunkter

I det følgende beskrives seks tilsynsfaglige fokuspunkter, som socialtilsynet bør have fokus på i bedømmelsen af, i hvilket omfang tilbuddets eller plejefamiliens indsats understøtter børnenes/de unges læring, jf. indikator 1.e. (tilbud) og 1.c. (plejefamilieområdet).

Som afsæt for de tilsynsfaglige fokuspunkter lægges nedenstående definition af et stimulerende læringsmiljø til grund:

"Læringsmiljø kan defineres som de særlige kulturelle og sociale ressourcer i en familie, som direkte og indirekte understøtter barnets tilegnelse af viden, kognitive kompetencer (færdigheder og evner) og ikke-kognitive kompetencer (personlighedstræk, motivation, målsætninger, mv.). Forældrene kan påvirke læringsmiljøet positivt ved tidligt at understøtte børnenes læring og ved senere i barndommen have positive forventninger til, hvilken uddannelse deres børn skal opnå – eller at de overhovedet skal have en uddannelse".¹

Uddrag af kvalitetsmodellen for tilbud.

"Indikator 1.e. gælder kun anbringelsessteder for børn og unge oprettet efter § 66, stk. 1, nr. 6 og 7, i lov om social service samt efterskoler, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling oprettet efter § 66, stk. 1, nr. 8, i lov om social service.

Indikator 1.e. Tilbuddets pædagogiske indsats understøtter børnenes/de unges læring i relation til deres dagtilbud, skolegang eller uddannelse"

Uddrag af kvalitetsmodellen for plejefamilieområdet

Indikator 1.c: Plejefamiliens indsats understøtter barnets læring i relation til dets dagtilbud, skolegang eller uddannelse.

¹ Definition: VIVE, Rapport, Læringsmiljø i hjemmet og frivillighed. Kortlægning af indsatser, der fremmer læringsmiljøet i hjemmet, med henblik på at synliggøre potentialer for en frivillig indsats

De tilsynsfaglige fokuspunkter er identificeret på baggrund af en screening af relevant litteratur på området, som er bearbejdet af Social- og Boligstyrelsens Auditfunktion med henblik på at understøtte en systematisk, faglig kompetent og ensartet omsætning i tilsynspraksis. I bilaget fremgår en oversigt med henvisninger til den anvendte litteratur.

De tilsynsfaglige fokuspunkter omhandler:

1. Inddragelse af de enkelte børn og unges perspektiver
2. Tæt samarbejde med barnets eller den unges dagtilbud, skole eller uddannelsessted
3. Interesse og kendskab til barnet eller den unges hverdag, trivsel og læringsmål
4. Læringsunderstøttende aktiviteter
5. Læringsunderstøttende fysiske rammer og strukturer
6. Opsøger råd, vejledning og supervision

Der redegøres uddybende for de tilsynsfaglige fokuspunkter nedenfor.

I bedømmelsen af indikatoren bør socialtilsynet være opmærksom på, at tilbuddet eller plejefamilien først og fremmest er barnets hjem. Dette indebærer, at tilbuddet eller plejefamiliens læringsunderstøttende indsats primært består i at stimulere, forberede, understøtte og bakke op om de læringsaktiviteter, der foregår i børnene/de unges dagtilbud, grundskole- eller uddannelse.

Der er stor forskel på, hvad der kendetegner et stimulerende læringsmiljø for hhv. mindre og ældre børn samt for børn og unge med forskellige udfordringer i hhv. dagtilbud, skole og ungdomsuddannelse. Vurderingen af den nye indikator bør derfor tage afsæt i de tilsynsfaglige fokuspunkter, og herudover bero på en konkret vurdering, som ses i forhold til hhv. målgruppen af børn/unge, og så det tilbud eller plejefamilie, som tilsynet retter sig mod.

Uddybende redegørelse for de seks tilsynsfaglige fokuspunkter

Ad.1. Inddragelse af de enkelte børn og unges perspektiver

Inddragelse af barnet, eller den unges ønsker og perspektiver på, hvad der kan bidrage til et stimulerende læringsmiljø i tilbuddet eller plejefamilien er med til at målrette og tilpasse den læringsunderstøttende pædagogiske indsats til barnets behov og ønsker. Dette kan have en positiv indvirkning i forhold til at øge barnet eller den unges engagement og motivation for læring samt øge barnets eller den unges faglige niveau.

Plejefamilier og medarbejdere på anbringelsessteder bør, sammen med barnet, være undersøgende på, hvordan barnet eller den unge lærer og tilegner sig nye kompetencer, da dette er individuelt fra barn til barn. Hverdagen består af læringsmiljøer – en gåtur i skoven eller bagning af en kage mv. Her kan viden om og interesse for, hvad barnet eller den unge lægger vægt på, være med til at skabe rammerne for en indsats, som barnet eller den unge trives med. Erfaringen er, at når børn og unge inddrages, tager de mere medansvar. Inddragelse af børn og unges perspektiver bidrager endvidere til, at de voksne (professionelle) omkring barnet får mulighed for at reflektere over, hvad der fungerer godt og mindre godt i deres måde at arbejde pædagogisk på.

Ad. 2. Tæt samarbejde med barnets eller den unges dagtilbud, skole eller uddannelsessted

Det er vigtigt, at medarbejdere på anbringelsessteder og plejefamilier bidrager aktivt til at skabe sammenhæng og bygge bro mellem de læringsmiljøer, som barnet eller den unge indgår i. Anbragte børn og unge har krav på at møde voksne både i dagtilbuddet, i skolen, på uddannelsesstedet og dér, hvor de bor, som tror på deres evner og muligheder, og som hjælper dem ind i de sociale og faglige fællesskaber. Det er i den forbindelse vigtigt, at de medarbejdere på anbringelsesstedet og plejefamilien, som har indgående kendskab til barnets evner og forudsætninger, også tager ansvar for at hjælpe med til skabe en positiv fortælling om barnet eller den unge, der kan få pædagoger og lærer til at opdage barnets styrker.

Sammenhængen mellem barnets eller den unges læringsmiljøer kan styrkes igennem et fælles og koordineret samarbejde mellem anbringelsesstedet og dagtilbuddet, skolen eller uddannelsesstedet. Dette kan bidrage til gensidig indsigt i barnets ressourcer og udfordringer i de forskellige arenaer, som barnet færdes i og bidrage til en fælles tilgang til barnets læring og trivsel.

Samarbejdet kan f.eks. omhandle løbende gensidig orientering om forhold i hverdagen, der påvirker barnets situation i enten skole eller hjem. Dette kan understøtte, at barnet grundlæggende mødes med forståelse for dets livssituation, deltagelsesmuligheder og behov for støtte. Samarbejdet kan også handle om, at anbringelsesstedets pædagogiske indsats tager afsæt i skolefaglige mål i elevplanen, og at der etableres en fælles handleplan for støtten til barnet eller den unge.

Samarbejdet mellem dagtilbud, skole eller uddannelsessted og tilbuddet eller plejefamilien kan være af både formel og uformel karakter.

På et formelt niveau kan det f.eks. være deltagelse i forældremøder, skole-hjem-samtaler og afholdelse af jævnlige netværksmøder omkring barnet, hvor medarbejdere eller plejeforældre bidrager med viden om barnets situation i hverdagen, og videreformidler denne viden til lærere/pædagoger.

Afhængig af behovet bør samarbejdet mellem anbringelsesstedet og barnets dagtilbud, skole eller uddannelsessted ligne skole/hjemsamarbejdet for andre børn og unge mest muligt. Dette indebærer også, at plejefamilien eller medarbejderne på anbringelsesstedet kontinuerligt følger med i kommunikationen via f.eks. Aula.

På et mere uformelt plan kan det være deltagelse i f.eks. fødselsdage, lejrskoler og forældrearrangementer. Det er væsentligt, at der i tilbuddet eller i plejefamilien er opmærksomhed på at understøtte relationer og venskaber med andre børn/unge i form af legeaftaler, fælles fritidsaktiviteter mv., da dette kan bidrage til at øge barnets trivsel i f.eks. skole eller dagsinstitution.

Ad. 3. Interesse og kendskab til barnet eller den unges hverdag, trivsel og læringsmål

Interesse og kendskab til, hvad der aktuelt er fokus på i f.eks. børnehaven eller i undervisningen og hvilke læringsmæssige udfordringer, der eventuelt fylder for barnet eller den unge i hverdagen, er væsentlig for, at tilbuddet eller plejefamilien kan støtte op med en relevant indsats.

Plejefamilier og medarbejdere på anbringelsessteder bør i det hele taget være opsøgende og interessere sig for barnet eller den unges hverdagsliv i dagtilbud, skole eller uddannelsessted, og hvad der er sket i løbet af dagen i den sammenhæng.

Udover at tale med barnet om, hvordan dagen har været, kan det f.eks. handle om at følge op på, hvilke lektier barnet evt. har for, og eventuelle informationer fra barnets eller den unges dagtilbud, skole eller uddannelse.

Ad. 4. Læringsunderstøttende aktiviteter

Plejeforældre og medarbejdere på anbringelsessteder bør være opmærksomme på at tænke læringsunderstøttende aktiviteter ind i de almindelige hverdagsaktiviteter med barnet og/eller den unge både generelt og konkret ift. den læring der aktuelt pågår i barnets eller den unges dagtilbud, skole eller uddannelse.

Plejefamilier og medarbejdere på anbringelsessteder kan styrke barnet eller den unges tilegnelse af f.eks. sproglige og matematiske færdigheder gennem leg. Der er mange muligheder. Det kan være at tegne bogstaver og tal sammen, lege med rim og remser, synge sammen f.eks. inspireret af årstiderne, fortælle historier, hvor barn og forældre måske skiftes til at digte videre på historien fra gang til gang osv. Aktiviteterne kan tilpasses det helt lille barn til det noget større barn. Med unge kan man bruge dialogen til at introducere nye begreber, nye fænomener og nye forståelser.

Når børn og unge opholder sig i et miljø, hvor de ser bøger og bogstaver som en naturlig del af omgivelserne, stimuleres deres sproglige udvikling typisk. Bøger skal gerne være tilgængelige for børn, så de – fra de er helt små – kan få dem i hænderne, mærke dem, tygge i dem, senere bladre i dem og efterhånden opdage, at de kan læses og indeholder historier. Det danner grobund for, at børnene senere får en naturlig interesse for bøger og højtlesning. Det påvirker også de voksne/professionelles adfærd. Hvis bøger har en central placering i de fysiske omgivelser i daginstitutionen, læser de voksne ganske enkelt mere sammen med børnene.

De konkrete understøttende aktiviteter med barnet kan også tage udgangspunkt i konkrete faglige redskaber og metoder til f.eks. læsning og talforståelse. Sådanne aktiviteter kan f.eks. være:

- Anvendelse af konkrete faglige metoder, værktøjer og redskaber i en målrettet støtte til barnet - f.eks. læse- og skriveteknologi til støtte for mennesker med ordblindhed
- Mentorordning eller fast faglig støtte til den enkelte eller til en gruppe børn – enten fra personalet i tilbuddet eller fra frivillige f.eks. Lær for livet
- Dialogisk læsning, Paired Reading eller læringsspil, som en del af hverdagen

Ad. 5. Læringsunderstøttende fysiske rammer og strukturer

De fysiske rammer har betydning ift. læring og kan bidrage positivt ved f.eks. at give

mulighed for variation og tage højde for barnet eller den unges konkrete læringsstil. Det vil sige den måde, hvorpå det enkelte barn eller ung bedst tilegner sig ny viden.

Læringsunderstøttende fysiske rammer kan f.eks. bestå af særligt indrettede arbejdspladser eller områder, hvor barnet eller den unge har mulighed for at koncentrere sig, og hvor der er rart at være.

Plejefamilien eller medarbejderne i tilbuddet bør endvidere, i samarbejde med barnet, sikre, at de nødvendige skoleredskaber er i orden og velfungerende. Dette kan f.eks. omhandle skole-PC, penalhus, skoletaske, idrætstøj, batteri i lommeregneren osv.

Læringsunderstøttende struktur kan f.eks. bestå i faste rutiner, der sikrer, at der i hverdagen er afsat tid til f.eks. lektielæsning og at der er en voksen tilstede med de rette kompetencer, så barnet kan få den nødvendige hjælp. Det er væsentligt, at faste rutiner opleves af barnet eller den unge som noget, der er rart og genkendeligt og ikke som en "straf".

Ad. 6. Opsøger råd, vejledning og supervision

Mange plejefamilier og medarbejdere på anbringelsessteder er gode til at støtte op omkring børnenes eller de unges dagtilbud, skolegang og uddannelse. Der kan imidlertid være fagspecifikke områder, hvor de voksnes viden ikke slår til, og hvor der kan være behov for, at plejefamilier og medarbejdere søger råd og vejledning om, hvordan de bedst muligt kan støtte barnet eller den unge.

Det må forventes, at plejefamilier og medarbejdere på anbringelsessteder tager initiativ til at søge råd, vejledning og supervision, såfremt deres egen viden ikke slår til, eller såfremt der er usikkerhed om, hvordan den pædagogiske indsats bedst muligt tilrettelægges, så den understøtter børnenes/de unges læring i relation til deres dagtilbud, skolegang eller uddannelse.

I nogle tilfælde kan der også være behov for mere målrettede tiltag rettet mod medarbejdere på anbringelsessteder eller plejeforældre, f.eks. supervision. Det kan f.eks. være relevant at søge råd, vejledning og supervision i forhold til egen rolle, og i tilgange til at skabe et læringsmiljø, som ikke bliver konfliktfyldt. Dette kan f.eks. omhandle råd- og vejledning om, hvor lang tid barnet eller den unge kan forventes af koncentrere sig og fastholde fokus om en opgave mv..

Der kan også være behov for at tilføre supplerende faglige kompetencer f.eks. i form af lektiehjælp til barnet eller den unge. Dette kan være via personer fra barnets eller den unges netværk, via frivillige lektiehjælpsordninger eller måske ved at købe sig til hjælp.

Bilag

Oversigt over anvendt litteratur

- *Anbragte børn og unges faglige progression, trivsel og deltagelsesmuligheder.* Januar 2021. Rambøll Management Consulting for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.
Link: https://emu.dk/sites/default/files/2021-03/Vidensnotat_Anbragte%20b%C3%B8rn.pdf
- *De Anbragtes Vilkårs generelle anbefalinger*
Link: <https://www.deanbragtesvilkar.dk/anbefalinger>
- *Mig og min plejefamilie; oktober 2022*
Forskningsprojekt om anbragte børns trivsel og læring v. NUBU, Nationalt Center for forskning i udsathed blandt børn og unge
Link: [Mig og min plejefamilie - NUBU](#)
- *Opmærksomhedspunkter – involvering af børn.* Kommunernes Landsforening 2016
Kilde <https://www.kl.dk/media/10889/involvering-i-boernehoejde.pdf>
- *Rapport, Læringsmiljø i hjemmet og frivillighed. Kortlægning af indsatser, der fremmer læringsmiljøet i hjemmet, med henblik på at synliggøre potentialer for en frivillig indsats.* VIVE 2018
Link: [2299302 \(vive.dk\)](#)
- *Styrket læringsmiljø for anbragte børn og unge. Screening af vidensgrundlag og udvikling af indsatsmodel.* Rambøll Management Consulting, Maj 2020
Link: [styrket-læringsmiljø-for-anbragte-børn-og-unge.pdf](#)
- *Undervisningsvejledning til grundkursus i at være plejefamilie. Til brug for socialtilsynenes undervisning af ansøgere som plejefamilie.* Socialstyrelsen 2021
- *Vi kan godt! Styrk anbragte børns læring og livsduelighed.* Egmont rapporten 2017
Link: [egmontrappen-2017.pdf \(sl.dk\)](#)